

CNG گاز طبیعی

مولف : مهندس بهزاد ایزدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گاز طبیعی CNG

تالیف:

مهندس بهزاد ایزدی

انتشارات موجک

سرشناسه: ایزدی، بهزاد، ۱۳۶۰ -

عنوان و نام پدیدآور: گاز طبیعی CNG / تالیف مهندس بهزاد ایزدی.

مشخصات نشر: تهران: موجک، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۵۱ ص.: مصور (رنگی)، جدول، نمودار.

شابک: ۹-۹۷-۸۷۹۹-۶۰۰-۹۷۸، ۲۳۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: سوخت گازی

موضوع: Gas as fuel

موضوع: وسایل نقلیه گاز سوز -- دستگاه‌های سوخت

موضوع: Natural gas vehicles -- Fuel systems

رده بندی کنگره: الف ۹ گ ۲ TL۲۲۸/۶۹۳۱

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ گ ۲ الف / TL ۲۲۸

رده بندی دیویی: ۶۲۹/۲۵۰۴

شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۴۱۲۰۰

انتشارات موجک

تلگرام: ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲-۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۴۰۳۵۱۶ - ۰۲۶۳۲۴۰۳۵۱۳ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: گاز طبیعی CNG

تالیف: مهندس بهزاد ایزدی

طراح جلد: سیده زهرا روشنایی

مشخصات ظاهری: ۱۵۱ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۶، تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۳۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹-۹۷-۸۷۹۹-۶۰۰-۹۷۸

حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: تاریخچه خودروهای گاز طبیعی سوز (CNG) ۱

۱-۱ ایمنی بالا، اقتصاد سوخت، هوای پاک ۱

۲-۱ خودروهای گازسوز با ایمنی بالا ۲

۳-۱ گاز طبیعی - اقتصاد سوخت، و کاهش آلاینده‌های زیست محیطی ۴

فصل دوم: انواع مخازن ۷

فصل سوم: گاز CNG، ایستگاه‌های سوخت‌گیری و خودروهای گازسوز ۱۱

۱-۳ ترکیب، خواص و مشخصه‌های سوخت CNG ۱۱

۲-۳ مقایسه مقدار انرژی سوخت‌های جایگزین ۱۲

۳-۳ استفاده از گاز طبیعی به عنوان سوخت خودرو ۱۳

۴-۳ استفاده از گاز طبیعی به عنوان سوخت اقتصادی ۱۳

۵-۳ استفاده از گاز طبیعی به عنوان سوخت پاک ۱۳

۶-۳ ایستگاه‌های سوخت‌گیری خودروهای گاز طبیعی سوز ۱۴

۱-۶-۳ سوخت‌گیری کند (Slow Fill) ۱۴

۲-۶-۳ سوخت‌گیری سریع (Fast Fill) ۱۵

۳-۶-۳ سوخت‌رسانی با ظرف (مادر و دختر) ۱۶

فصل چهارم: خودروهای گازسوز، انواع سامانه‌های گاز و اجزاء کیت CNG... ۱۷

- ۱-۴ خودروهای گازسوز ۱۷
- ۲-۴ خودروهای دوگانه سوز ۱۷
- ۳-۴ خودروهای دوسوخته ۱۸
- ۴-۴ خودروهای تک سوخته ۱۸
- ۵-۴ انواع سامانه‌های دوگانه سوز ۲۲
- ۱-۵-۴ سامانه نسل اول ۲۲
- ۲-۵-۴ سامانه نسل دوم ۲۳
- ۳-۵-۴ سامانه نسل سوم ۲۴
- ۴-۵-۴ سامانه نسل چهارم ۲۶
- ۶-۴ انتخاب سامانه گاز سوز ۲۸
- ۷-۴ اجزاء سامانه‌های گازسوز ۲۸
- ۸-۴ اجزاء مکانیکی کیت CNG ۲۸
- ۹-۴ اجزاء الکترونیکی کیت CNG ۲۹
- ۱۰-۴ شرح اجزای مکانیکی یک کیت گاز طبیعی فشرده (CNG) ۳۱
- ۱-۱۰-۴ مخزن گاز (Gas tank) و اتصالات مربوطه ۳۱
- ۲-۱۰-۴ شیر سر مخزن ۳۲
- ۳-۱۰-۴ مجموعه سوخت‌گیری و پرکن گاز ۳۳
- ۴-۱۰-۴ مجموعه تهویه ۳۴
- ۵-۱۰-۴ شیر یکطرفه ۳۴
- ۶-۱۰-۴ لوله‌های فشار قوی گاز ۳۴
- ۷-۱۰-۴ شیر دستی سرویس ۳۵
- ۸-۱۰-۴ شیر برقی فشار بالا ۳۵
- ۹-۱۰-۴ فشار سنج گاز ۳۵
- ۱۰-۱۰-۴ تنظیم‌کننده فشار (رگلاتور) ۳۵

- ۳۷..... آمیزنده‌ها، نازل‌ها و افشانه‌ها ۱۱-۱۰-۴
- ۳۸..... لوله‌های لاستیکی گاز و خلاء ۱۲-۱۰-۴
- ۳۸..... لوله‌های لاستیکی آب ۱۳-۱۰-۴
- ۳۹..... فیلتر ۱۴-۱۰-۴
- ۳۹..... شرح اجزای الکتریکی یک کیت گاز طبیعی فشرده (CNG) ۱۱-۴
- ۳۹..... واحد کنترل الکترونیکی (ECU) ۱-۱۱-۴
- ۴۰..... ادوانسر ۲-۱۱-۴
- ۴۰..... امولاتور ۳-۱۱-۴
- ۴۰..... حسگرها ۴-۱۱-۴
- ۴۱..... کلید تبدیل سوخت ۵-۱۱-۴
- ۴۱..... کانکتورها و دسته سیم ۶-۱۱-۴
- ۴۱..... فیوزها و رله‌ها ۷-۱۱-۴

فصل پنجم: تنظیم حالت گاز، آماده سازی خودرو پیش از تبدیل، کنترل پس از

- تبدیل، تعمیر و عیب‌یابی ۴۳.....
- ۴۳..... ۱-۵ تنظیم سامانه سوخت رسانی گاز
- ۴۳..... ۲-۵ آماده سازی خودرو پیش از تبدیل
- ۴۵..... ۳-۵ کنترل و چک کردن خودرو پس از تبدیل
- ۴۶..... ۴-۵ تعمیر و عیب‌یابی سامانه‌های سوخت گاز

فصل ششم: استانداردهای مرتبط ۴۹.....

- ۴۹..... ۱-۶ عناوین استانداردهای مرتبط با CNG
- ۵۰..... ۲-۶ رویه بازرسی خودروها

فصل هفتم: تست‌های فنی نصب، تنظیم و تعمیر سیستم گاز ۵۵

- ۱-۷ آزمون‌های رومیزی قطعات ۵۵
- ۲-۷ تنظیم موتور TUNE-UP در حالت پایه و با سوخت گاز ۵۶
- ۳-۷ علائم وجود خرابی و ایرادات فنی در موتور ۵۷
- ۴-۷ تست موتورها بر روی دستگاه شاسی دینامومتر ۵۸
- ۵-۷ تست موتورها بر روی دینامومتر موتور ۶۱
- ۶-۷ تست میدانی یا تست‌های جاده ۶۲
- ۷-۷ آماده‌سازی و ارزیابی مکانیکی خودرو ۶۲
- ۸-۷ فاکتورهای مرتبط با تنظیم موتور ۶۵
- ۹-۷ فاکتورهای مرتبط با طراحی موتور ۶۵
- ۱۰-۷ فاکتورهای مرتبط با سیستم تبدیل سوخت ۶۶
- ۱۱-۷ آزمایش و تنظیم سیستم گازسوز ۶۷
- ۱۲-۷ تعمیر و نگهداری سیستم گازسوز ۶۸

فصل هشتم: آلاینده‌ها، محیط زیست و افت توان ۷۳

- ۱-۸ مقدمه ۷۳
- ۲-۸ دیدگاه‌های موافق و مخالف با کاربرد گاز طبیعی در خودروها ۷۴
- ۱-۲-۸ دیدگاه‌های موافقین ۷۴
- ۲-۲-۸ دیدگاه‌های مخالفین ۷۷
- ۳-۸ مزایا و معایب استفاده از سوخت‌های گازی ۷۹
- ۴-۸ تاریخچه خودروهای گازسوز ۸۱
- ۵-۸ مشخصات موتورهای گاز طبیعی سوز ۸۲
- ۶-۸ صنعت تبدیل سوخت خودروها ۸۴
- ۷-۸ سیکل موتورهای دیزلی و بنزینی ۸۵
- ۸-۸ راندمان حرارتی موتور ۸۵

- ۸-۹ نسبت هوا به سوخت (AFR) ۸۶
- ۸-۱۰ کنترل توان خروجی از موتور ۹۰
- ۸-۱۱ مقایسه موتورهای استوکیومتری با موتورهای رقیق سوز ۹۱
- ۸-۱۱-۱ موتورهای رقیق سوز ۹۲
- ۸-۱۱-۲ موتورهای دوسوختی ۹۲
- ۸-۱۲ مقایسه خودروهای بنزینی با خودروهای گازسوز CNG ۹۵
- ۸-۱۳ مقایسه مشخصات احتراقی بنزین و گاز طبیعی ۹۸
- ۸-۱۴ راه‌های افزایش راندمان و ارتقاء کیفیت خودروهای تبدیلی ۹۹
- ۸-۱۵ نقش گاز طبیعی در آلودگی محیط زیست ۹۹
- ۸-۱۶ ابعاد زیست محیطی استفاده از CNG در کشور ۱۰۲

فصل نهم: برق و الکترونیک در خودروهای دوگانه سوز ۱۰۵

- ۹-۱ مقدمه ۱۰۵
- ۹-۲ سیستم جرقه زنی ۱۰۶
- ۹-۳ طرز کار سیستم جرقه زنی پلاتینی ۱۰۸
- ۹-۴ سیستم جرقه زنی معمولی ۱۰۸
- ۹-۵ طرز کار سیستم جرقه زنی الکترونیکی ۱۰۹
- ۹-۶ ساختار اصلی سیستم تزریق سوخت الکترونیکی (EFI) موتورهای انژکتوری ۱۱۰
- ۹-۷ انواع EFI ۱۱۱
- ۹-۸ معرفی قسمت‌های الکترونیک و سنسورهای سیستم انژکتوری ۱۱۳
- ۹-۸-۱ واحد کنترل الکترونیکی ECU (Electronic control unit) ۱۱۳
- ۹-۸-۲ انژکتورها ۱۱۴
- ۹-۸-۳ سنسور اندازه‌گیری جریان هوا (Air flow sensor) AFS ۱۱۴
- ۹-۸-۴ سنسور فشار هوا (خلأ) MAPS (Manifold Absolute pressure) ۱۱۴
- ۹-۸-۵ سنسور دریچه گاز (Throttle position sensor) TPS ۱۱۴

- ۹-۸-۶ سنسور حجم جریان هوا MAF (Mass air flow sensor) ۱۱۵
- ۹-۸-۷ سنسور دمای آب ۱۱۵
- ۹-۸-۸ سیگنال دور موتور ۱۱۵
- ۹-۸-۹ سیگنال دور و فاز سرعت موتور ۱۱۵
- ۹-۸-۱۰ سنسور اکسیژن ۱۱۶
- ۹-۸-۱۱ شیر استپر موتور (Stepper motor valve) ۱۱۶
- ۹-۸-۱۲ پتانسیومتر CO ۱۱۶
- ۹-۸-۱۳ سوئیچ اینرسی ۱۱۶
- ۹-۹-۹ معرفی سیستم‌های مدار باز و مدار بسته CNG ۱۱۷
- ۹-۹-۱ سیستم مدار باز CNG (Open Loop) ۱۱۷
- ۹-۹-۲ سیستم مدار بسته (Closed Loop) ۱۱۷
- ۹-۱۰-۱۰ معرفی تجهیزات الکتریکی و الکترونیکی دوگانه سوز CNG ۱۱۸
- ۹-۱۰-۱-۱ کلید انتخاب سوخت ۱۱۸
- ۹-۱۰-۲-۱ درجه فشار و سنسور گاز ۱۲۰
- ۹-۱۰-۳-۱ شیر برقی بنزین ۱۲۰
- ۹-۱۰-۴-۱ شیر برقی گاز ۱۲۰
- ۹-۱۰-۵-۱ تنظیم کننده زمان جرعه ۱۲۰
- ۹-۱۰-۶-۱ شیه ساز انژکتور Injector Emulator ۱۲۲
- ۹-۱۰-۷-۱ شیه ساز سنسور اکسیژن Oxygen sensor Emulator ۱۲۴
- ۹-۱۰-۸-۱ واحد الکتریکی مدار بسته CNG یا فیدبک سیستم (Feedback System) ۱۲۵
- ۹-۱۰-۹-۱ سنسور اکسیژن ۱۲۶
- ۹-۱۰-۱۰-۱ شیر الکتریکی تنظیم شونده Stepper Motor ۱۲۶

فصل دهم: پیوست تکمیلی ۱۲۷

۱-۱۰ آشنایی با اجزا سیستم سوخت رسانی گاز فشرده ۱۲۷

۲-۱۰ اجزای سیستم‌های سوخت رسانی گاز فشرده ۱۲۹

۱-۲-۱۰ مجموعه پرکن از بیرون و متعلقات Re-Fueling Valve and related Part

..... ۱۲۹

۲-۲-۱۰ مخزن گاز طبیعی CNG Cylinder ۱۲۹

۳-۲-۱۰ شیر یکطرفه Non- Return Valve ۱۳۰

۴-۲-۱۰ شیر سر مخزن CNG Cylinder Valve ۱۳۰

۵-۲-۱۰ لوله‌های فشار قوی گاز و اتصالات مربوط Hp Pipe ۱۳۱

۶-۲-۱۰ شیردستی سرویس Manual Valve ۱۳۱

۷-۲-۱۰ فشار سنج Gas Manometer ۱۳۲

۸-۲-۱۰ رگولاتور یا فشار شکن Regulator ۱۳۲

۹-۲-۱۰ ریل انژکتور Gas Distributor ۱۳۳

۱۰-۲-۱۰ نازل‌ها Gas Nazzles ۱۳۳

۳-۱۰ اجزای الکترونیکی سیستم‌های سوخت رسانی گاز فشرده ۱۳۶

۱-۳-۱۰ جعبه کنترل الکترونیکی ECU ۱۳۶

۲-۳-۱۰ ادوانسر Timing Advance Processor ۱۳۶

۳-۳-۱۰ امولاتور Emulator ۱۳۸

۴-۳-۱۰ سنسورها Sensors ۱۳۸

۵-۳-۱۰ کلید تبدیل سوخت Fuel Change Over Switch ۱۳۸

۴-۱۰ سیستم‌های سوخت رسانی گازی و انواع کیت‌های CNG ۱۳۸

۵-۱۰ نکات مهم در خصوص گاز طبیعی ۱۴۱

۱-۵-۱۰ مزایای گاز طبیعی ۱۴۲

۲-۵-۱۰ معایب گاز طبیعی ۱۴۳

۶-۱۰ وضعیت فعلی تکنولوژی موتورها / خودروهای CNG سوز ۱۴۶

- ۱۴۷ ..... ۱-۶-۱۰ موتورهای دوسوختی بنزینی
- ۱۴۸ ..... ۲-۶-۱۰ موتورهای دیزلی تبدیلی
- ۱۴۸ ..... ۷-۱۰ روند آینده تکنولوژی موتورها / خودروهای CNG سوز

۱۴۹ ..... منابع

- ۱۴۹ ..... منابع فارسی
- ۱۴۹ ..... منابع انگلیسی

Natural Gas CNG

By:Engineer Behzad Ezadi

ISBN: 978-600-8799-97-9

